

ALS DE DAG ONTWAAKT

JURJEN BEUMER
& TON SCHULTEN

*ALS DE DAG
ONTWAAKT*

DE KLEUR VAN HET LEVEN
IN WOORD EN BEELD

Zesde druk 2012 (Eerste druk 2000)

Bezoek onze website www.lannoo.be

Omslagontwerp en opmaak Studio Lannoo

© Uitgeverij Lannoo nv, Tiel, 2000

D/2000/45/125 - NUGI 636

ISBN 978 94 014 0911 7

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

 | LANNOO

INHOUD

	Woord vooraf	6			
			jaargetijden	Herfst en winter	62
				Lente en zomer	63
van donker naar licht	Van donker naar licht	10		De troost van de seizoenen	64
	Als de dag ontwaakt	12		Onze levensfasen	66
	Er zij licht	14		Levenskunst	67
	Dan komt de dag	16		Afscheid nemen	68
leven vanuit de kern	Een geheim licht in ons leven	20	leven vanuit	Hartstocht	72
	Onze drijfveer	22	de verwondering	Stilte	74
	De kleuren zingen	24		Vreugde	76
't is alles kleur	Even word je getroost	28			
	Een knipoog van de Schepper	30		Korte levensschets van Ton Schulten & Jurjen Beumer	78
	Rood, geel en blauw	32			
	Het rood van de hartstocht	34		Literatuuropgave	80
	Het geel van de hoop	36		Herkomst van de citaten	80
	Het blauw van de hemel	38		Nuttige adressen	80
kleur bekennen	Een veelkleurige samenleving	42			
	Kleur bekennen	44			
	De veelkleurige Christus	46			
het scheppende landschap	Stad en land, cultuur en natuur	50			
	Het onaffe landschap	52			
	Het innerlijke landschap	54			
	Het gastvrije landschap	56			
	Bomen als vrienden	58			

WOORD VOORAF

Halverwege de jaren zeventig begon ik in het Twentse Oldenzaal mijn werk als pastor. Even verderop lag Ootmarsum, de parel van het Twentse land. Ik kwam er graag: om te wandelen en, na zo'n wandeling, op een terrasje wat te drinken.

Twente is een mooie streek in het oosten van Nederland.

Er is grootstedelijk gebied te vinden, maar vooral de natuur maakt Twente bijzonder. De dorpen vormen nog één geheel met het landschap. Er is rust en ruimte, en de stilte van het hier en daar glooiende landschap ademt ingetogenheid.

Na een paar jaar vertrok ik naar de randstad. Wat ik niet wist, was dat Ootmarsum zich in de jaren erna zou ontwikkelen tot een waar kunstenaarsstadje. De initiatiefnemer hiervan was Ton Schulten. Ton Schulten is geboren en getogen in Ootmarsum. Zijn opleiding tot grafisch vormgever ontving hij aan de kunst-academie in Enschede. Succesvol was zijn reclamebureau, maar toch lag zijn hart bij het vrije kunstenaarschap. Toen hij besloot de reclamewereld eraan te geven, koos hij, samen met zijn vrouw Ank, voor een vooralsnog onzeker bestaan. Totdat hij stapje voor stapje zijn hartstocht vond in kleur en landschap, toen brak er iets open. De ontdekking van het landschap werd nog versterkt na een zwaar auto-ongeluk in 1992 waarbij een vriend om het leven kwam en Ton en Ank enige tijd in coma lagen. Door dit ernstige ongeluk is Ton gerijpt tot een 'gelouterd' schilder die, volgens eigen zeggen, aan een tweede, mooier leven is begonnen. Zijn schilderijen zijn mozaïeken van het landschap, weergegeven in ongekend mooie kleuren. Het decor is veelal zijn geliefde Twente.

Toen ik een paar jaar geleden weer eens in Ootmarsum op bezoek was, liep ik 'per toeval' de galerie van Ton Schulten binnen en bezocht zijn museum. De kleuren spátten van de muren. De adem werd mij benomen en mijn hart werd er diep door geraakt. Zou het mogelijk zijn, dacht ik, om samen met Ton een meditatief boek samen te stellen, een boek waarin we onze wederzijdse inspiratie overbrengen in woord en beeld?

Hier ligt dit boek voor u. Onze hoop is dat het mensen bemoedigt op de dikwijls zo moeizame levensweg, zodat tekst en beeld het licht van de dag in ieders leven doen ontwaken.

JURJEN BEUMER – Pasen 2000

Ton Schulten in zijn atelier

VAN DONKER NAAR LICHT

Van donker naar licht 's Ochtends in alle vroegte worden de schilderijen van Ton Schulten geboren. De dag is nog ver weg en iedereen ligt te slapen. Gedurende grote delen van het jaar is het in die vroege ochtend nog aardedonker. Toen ik voor het eerst vernam dat Ton op deze manier werkte, verraste me dat zeer.

Worden in het donker deze veelzeggende kleuren geboren? Moet dat niet bij daglicht, als de zon schijnt?

Ik denk dat de kleuren pas dan op het doek kunnen verschijnen als ze eerst ergens anders gemengd worden; dat ze pas dan tot leven kunnen komen als ze eerst gekoesterd worden op een geheime, donkere plek ergens diep in ons. Het is de plek waar onze fantasie en creativiteit liggen opgeslagen, 'een heiligdom' dat ieder mens-kind bezit. Het is de plek van waaruit we leven, van waaruit ons leven richting en doel krijgt. 'De ziel', zeiden ze vroeger, de plek waar we zijn die we zijn en waar we kunnen wórdendie we nog niet zijn.

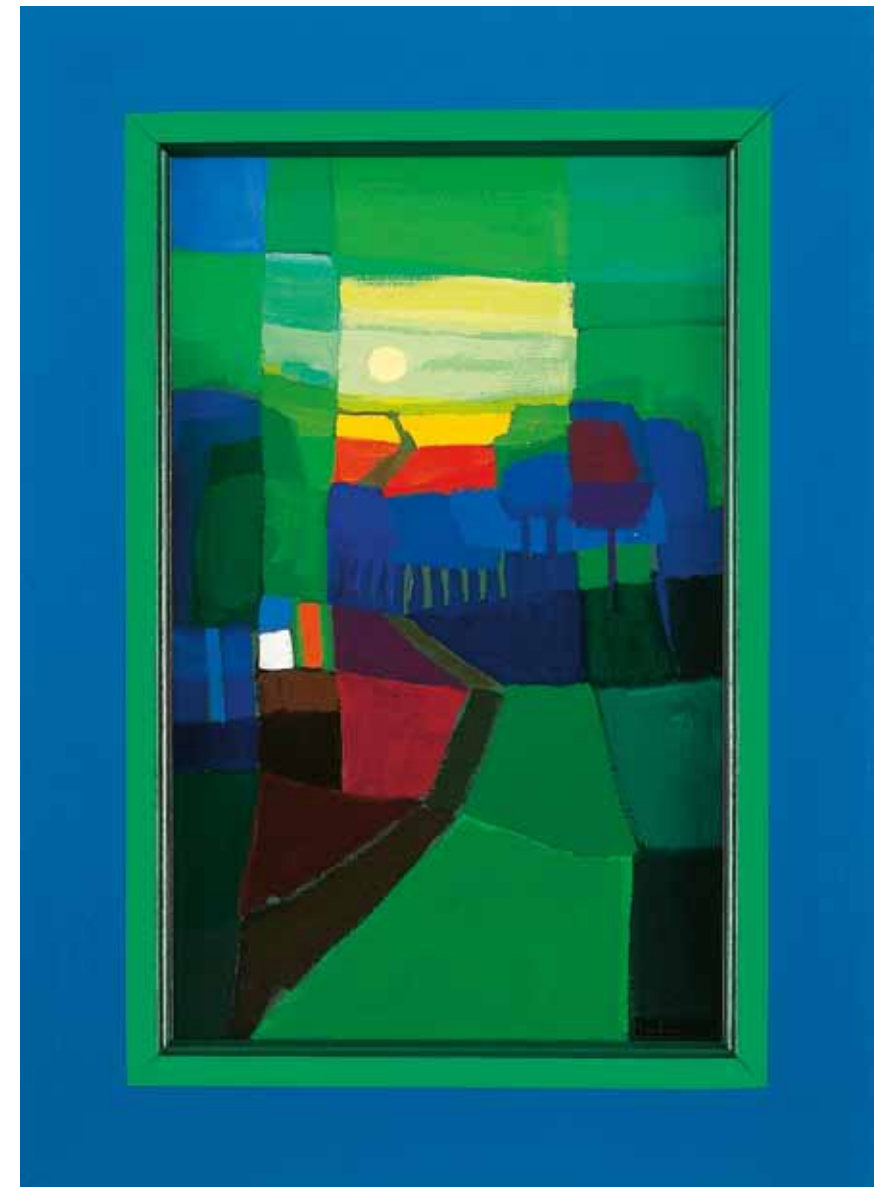
Ervaren we dat, dat er zo'n plek is? Of lukt dit niet in de onrust en het rumoer van de dag en heb je daar de nacht of de zeer vroege ochtend voor nodig?

Als de dag ontwaakt Kunstenaars weten intuïtief dat zij hun geluk dienen te
 beproeven op de grens van nacht en dag. De ene keer met
 felle kleuren en harde lijnen, een andere keer meer ingetogen.
 Kunstenaars zijn medescheppers van de Eeuwige doordat zij de
 zoektocht naar het licht niet opgeven. Levenslicht is het,
 ontstaan in de nacht om de dag te omhelzen en te verwarmen.
 Kunst ontstaat op de grens van nacht en dag.
 Heel opvallend is dat het bijbelse verhaal spreekt over nácht en dag,
 en niet zoals in ons taalgebruik over dág en nacht. De beweging is
 van nacht naar dag! Van duister naar licht, van Goede Vrijdag naar
 Pasen, van dood naar leven.

Er zij licht Wanneer ik spreek over nacht en dag en kijk naar de schilderijen van Ton, schieten mij onmiddellijk iconenschilders te binnen, die van vroeger en die van nu. De goed geprepareerde houten plank waarop de beeltenis (de icoon) van een bijbelse figuur of een heilige verschijnt, wordt eerst donker gemaakt. Vanuit het donker wordt vervolgens naar het licht toe geschilderd. Symbolisch en veelzeggend is deze religieuze kunstvorm. Men drukt ermee uit dat wij, mensen, stapje voor stapje in het licht worden getrokken, vaak tegen wil en dank. Er zit trekkracht in ons, naar heil en heelmaking, onontkoombaar! 'Er zij licht; en er was licht' (Genesis, 1). Het is de eerste scheppingsdaad! Op de zevende en laatste scheppingsdag komen wij, mensen, in beeld om als beelddragers hetzelfde te doen als God, namelijk schéppen! Licht brengen, onze persoonlijke weg en de weg van onze wereld veranderen van donker naar licht.

Dan komt de dag Heus, er zal zeker terugval zijn naar de duistere kanten in ons bestaan. En de zwarte schroeiplekken van oorlog en geweld op onze aarde, wat dreigen ze niet dikwijls de overhand te krijgen. Laten we echter niet moedeloos worden en ons hopeloos voelen. Laat de kleuren van de vroege ochtend rijpen in de late middagzon. Altijd zal de zonnebloem zich wenden naar het licht van de wereld. Altijd zal er één opstaan en gáán. Dat wij onze nachten niet verbrassen en onze dagen niet verslapen, maar ze aangrijpen als gegeven kansen om de vrede te zoeken en het geluk te vinden.

Dan komt de dag
dat wij licht en water
aarde en mens bevrijden
dan komt de dag dat wij zijn
alles in allen.

Pablo Neruda

An abstract painting composed of numerous overlapping, irregular geometric shapes. The color palette is rich and varied, featuring deep reds, bright oranges, vibrant blues, and dark purples, all set against a dark, almost black background. The shapes are layered, creating a sense of depth and movement. The overall effect is a complex, textured composition that suggests architectural forms or a dense, multi-colored field.

LEVEN VANUIT DE KERN

Een geheim licht in ons leven

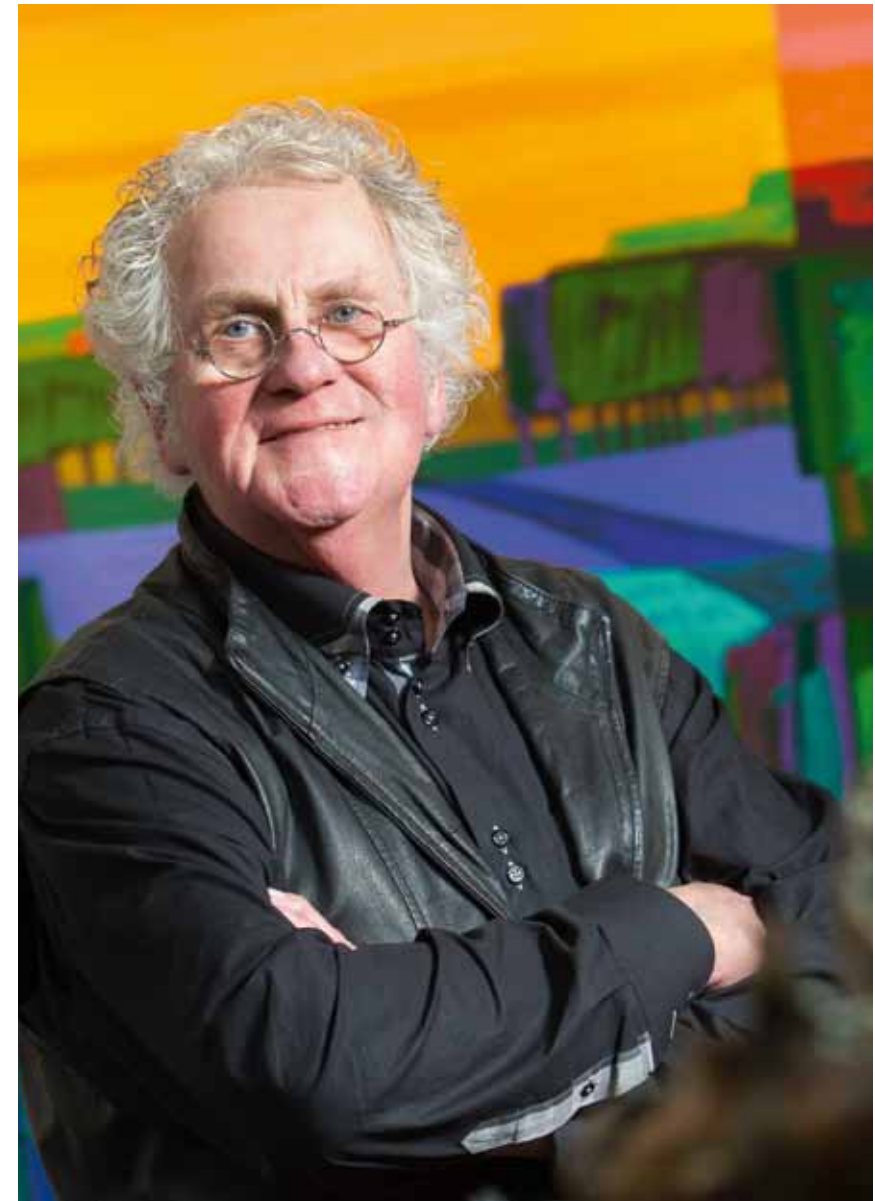
De creatieve, geheime plek is in de schilderijen van Ton Schulten veelvuldig aanwezig. Bijna elk doek van hem vertoont wel zo'n kleine witte plek of vlek. Meestal in de vorm van een klein vierkantje. Dit kleine witte mozaïekje valt op tussen de overdaad van kleuren.

Waarom vermeldt de schilder dit stukje wit? Waarom wil hij dat het onze aandacht trekt? Is het 'iets' wat hijzelf ook nog niet weet? Iets wat hij bij zich draagt, maar waarvoor hij nog geen naam (kleur) heeft? Of is het andersom en kun je beter zeggen: nee, die kleur wit is dé kleur, de kleur van het licht, en precies vanuit dit licht worden alle andere kleuren geboren? Als dit waar is, dan worden alle kleuren náár dit lichtwit toe getrokken.

Ik houd het op een combinatie van beide. 'Iets' in ons blijft onbenoembaar, het zit maagdelijk wit in ons verstopt. Maar omdat we scheppende mensen zijn (in taal, in beeld, in muziek), wil het eruit en zal het op de een of andere manier benoemd moeten worden.

Onze drijfveer Kunstenaars vertellen dikwijls dat deze witte plek hun en onze drijfveer is. De plek waar het gevoel woont, waar de inspiratie begint. De plaats waar de smart huist en tegelijkertijd de hoop. Op het eerste gezicht lijkt het erop dat wijzelf naar hartenlust kunnen putten uit deze 'bron', maar bij nader inzien doet die bronplek iets met óns. Ton zegt vaak: 'Als ik helemaal in mijn schilderen opga, is het net of mijn penseel geleid wordt. Ik ben het zelf wel die schildert (en wil ik dat goed doen, dan moet ik mijn ambacht onder de knie hebben), maar als het lukt, lijkt "iets" anders mij aan te sturen.'

De kleuren zingen Zo gaat het ook met de woorden die ik hier schrijf. Ik schrijf ze wel, maar ze komen uit een reservoir dat ergens in mij verborgen ligt, zo lijkt het. Schrijven is je laten leiden en erop vertrouwen dat er zo nu en dan samenhang en zinsverband komen. Over deze overgave schreef Dag Hammarskjöld (1905-1961) de mooie woorden:

*'Gij neemt de pen en de regels dansen.
Gij neemt de fluit en de tonen schitteren.
Gij neemt het penseel en de kleuren zingen.
Zo wordt alles zinvol en schoon in de ruimte buiten de tijd die Gij bent.
Hoe kan ik dan iets van U achterhouden.'*

'T IS ALLES KLEUR

Even word je getroost Een eindeloze kleurenzee danst voor onze ogen, een uitbundig feest is het. Rood, geel en blauw, de drie hoofdkleuren; en die dan weer subtiel gemengd in talloze tinten. Hier is een kleurkunstenaar aan het werk, een kleurmenger, een kleurenfantast. In deze schilderijen weerspiegelt ons dagelijks bestaan zich in kleur. Ik denk dat er daarom zoveel mensen naar de galerie en het museum in Ootmarsum gaan. Men voelt en ervaart daar dat datgene wat Ton artistiek uitdrukt, ook in henzelf verborgen ligt. Het is iets wat we bijna kwijt waren, die kleurrijke kant van ons bestaan.

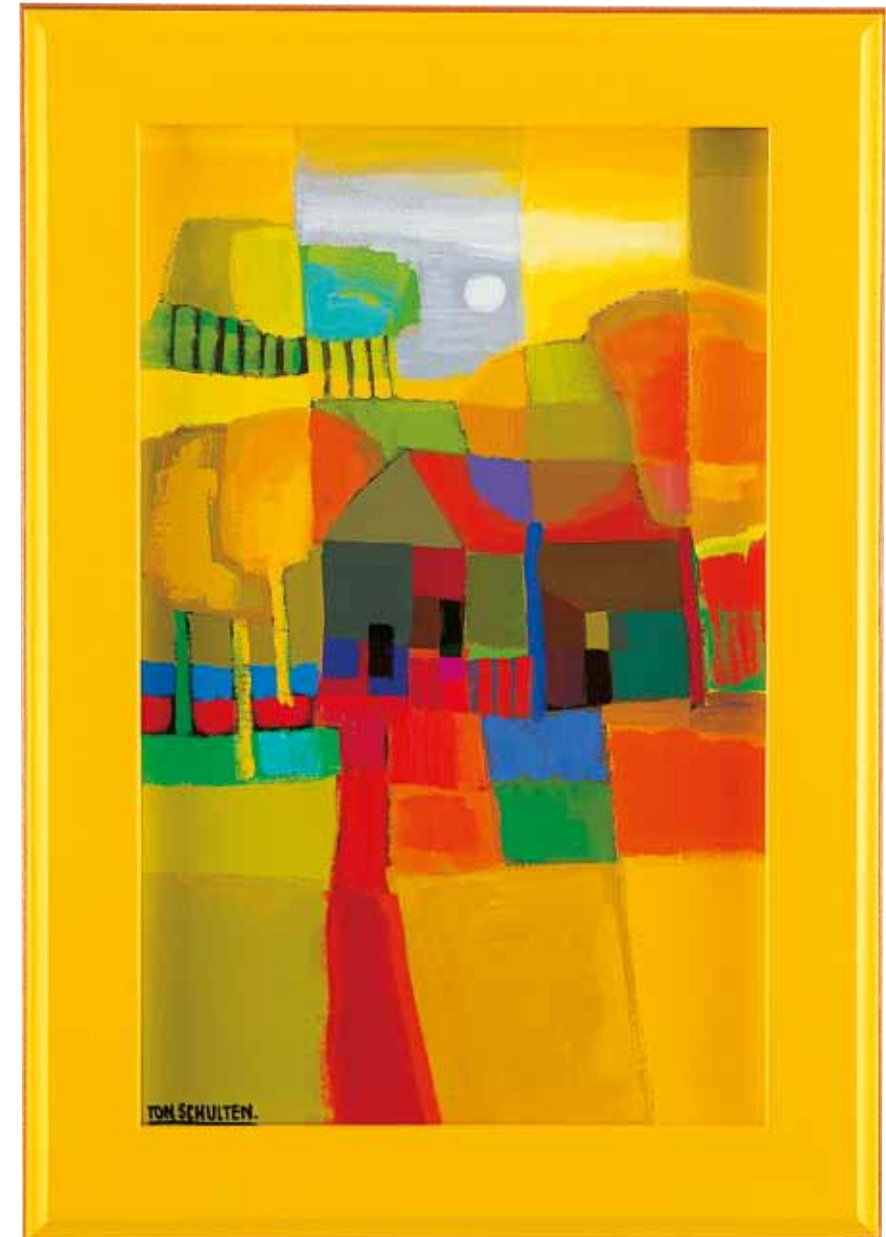
Even word je getroost. Misschien is dat wel het woord dat ik steeds opnieuw ervaar bij al deze fantastische kleuren: troost.

Een knipoog van de Schepper Het lied van de schepping van onze aarde vertelt dat het pas écht wat wordt met ons en deze wereld als er kleuren in gaan meespelen. Daarom wordt er 'na de ramp', de zondvloed, een brug tussen de hemel en de aarde gespannen: de regenboog (Genesis, 8, 8-17).

Alle kleuren en kleurcombinaties die we kennen, zijn terug te vinden in de regenboog. Deze boog is als het ware de troostrijke knipoog van de Schepper zelf. Om ons te bemoedigen en om ons uit te dagen tot gerechtigheid. De mooie boog tussen hemel en aarde herinnert ons aan de opdracht om de zonzijde van het bestaan te kiezen: liefde, rechtvaardigheid en vrede. Als een uitroepteken kromt de boog zich om de aarde. 'Maak er wat van, mensen!' lijkt hij te zeggen.

Echter, zon en regen sámen maken de regenboog. Liefde moet men bevechten op liefdeloosheid; rechtvaardigheid op ongerechtigheid; vrede op oorlog. Dat is de gang van onze geschiedenis. Zal eens onze wereld en zullen eens wijzelf baden in het pure zonlicht? Laten we de Schepper herinneren aan deze afspraak met ons.

Rood, geel en blauw In het museum van Ton en Ank Schulten in Ootmarsum hebben de ruimten verschillende kleuren. Overeenkomstig de drie primaire kleuren is er een rode zaal, een gele en een blauwe. Dit zette me aan het denken. Ik ging meer letten op de dagelijkse kleuren om me heen, liet nog meer de schilderijen van Ton op mij inwerken, en ik ging lezen over kleuren. Er bestaan uitgebreide studies over kleuren, zeker sinds de grote Duitse dichter Goethe (1749 – 1832) met zijn ‘Kleurenleer’ hier onderzoek naar deed. Hij bleef er een leven lang mee bezig. In een drietal ‘kleurenmeditaties’ wil ik proberen mijn ervaringen te mengen, zodat beeld en tekst met elkaar gaan ‘spreken’. De Russisch-Duitse schilder Kandinsky (1866-1944) die zich heel sterk heeft beziggehouden met het spirituele in de kunst, gebruikt in verband met kleuren en kunst een heel mooi beeld. Hij schrijft:

‘In het algemeen is aldus de kleur een middel om een directe invloed op de ziel uit te oefenen. De kleur is de toets. Het oog is het hamertje. De ziel is de veelsnarige vleugel. De kunstenaar is de hand die door middel van deze of gene toets de menselijke ziel doelbewust in trilling brengt.’

Het rood van de hartstocht

Rood is ons bloed. Rood is de kleur van het vuur, van de gloed, je krijgt het er warm van. Het Latijnse woordje voor kleur 'color', betekent oorspronkelijk 'rood'.

Rood is een ongelooflijk vitale kleur. Het windt op en heeft te maken met erotiek en seksualiteit. Het verslindt en vaagt alles weg zodra het vuur wordt. Daarom is rood ook de kleur van de waarschuwing, een rood stoplicht, een hete kraan. Rood kan de stoppen doen doorslaan.

Hartstocht is het woord dat past bij rood. Ons hart klopt bij de gratie van het rode bloed dat erdoorheen pompt. Het is de plek van onze emoties, daar waar we leven, waar onze levenskracht zich vormt, waar we 'lef' (Hebreeuws voor hart) krijgen om te leven, om het vol te houden. Te veel rood maakt ons agressief, het wordt ons 'rood voor de ogen'; zonder rood worden we flets, saai en duf. Rood is de kleur van de goddelijke kant in ons bestaan, blauw duidt op de menselijke kant. Jezus wordt op veel Griekse en Russische iconen afgebeeld met een rood onderkleed en daaroverheen een blauwe mantel.

In de kerkelijke liturgie wordt de kleur rood gebruikt met Pinksteren, het feest van de Geest. Als een vuurgloed neemt de goddelijke hartstocht bezit van mensen, toen en nu, en wil daar alles wegschroeven wat een humane wereld in de weg staat.

Het geel van de hoop Ik houd enorm van kleuren, maar met geel heb ik iets speciaals. Ik weet niet hoe het komt, maar de helderheid van deze kleur spreekt me aan. Geel boort tot in de diepte, schittert en maakt me vrolijk.

Misschien heeft het te maken met het klimaat in onze lage landen. We kennen wel mooie lichte luchten, maar die zijn wit en te weinig uitbundig geel zoals in zuidelijker landen, daar kleurt de zon het licht geel.

Als zon en zomer, jong en uitbundig, lui en toch actief, dynamisch zonder drammerigheid, zo ervaar ik de kleur geel. Het houdt iets in mij wakker waar ik op leef. In de kleur geel straalt voor mij het ochtendlicht van Pasen.

Geel is dé kleur van Vincent van Gogh (1853-1890). Meer dan wie ook heeft hij met zijn zonnebloemen en korenvelden zon en hoop uitgedeeld aan generaties na hem. In het zuiden van Frankrijk ontdekte hij het geel.

‘Wat is geel toch mooi. (...) Hier is de natuur uitzonderlijk mooi. Waar je maar kijkt. De hemelkoepel is schitterend blauw; de zon heeft een schittering van bleek zwavelgeel, en het is zo lief en bekoorlijk als de combinatie van hemelsblauwen en gelen in de doeken van Vermeer van Delft.’

Toch, in de laatste werken van Van Gogh krijgt het geel ook iets dreigends. Het kan niet altijd zomer blijven, dood dient zich aan, zwarte kraaien vliegen boven de nu flets wordende korenvelden. De zon steekt, er is verlangen naar schaduw, naar rust. Andere kleuren melden zich... donkerbruin, zwart.

Het blauw van de hemel Elke ochtend als ik wakker word, kijk ik even uit het raam. Steeds is er die grote blauwe koepel die alles bijeenhoudt. Het simpele wereldbeeld op dit vroege uur wedijvert nog niet met de theorieën over een uitdijend heelal. Blauw is de hemel boven ons, blauw is de diepte van de zee onder ons. Blauw zit hoog en het raakt diep. Geel wil bij mij naar buiten, blauw wil naar binnen. Blauw ervaar ik als een solide kleur, betrouwbaar en echt. Blauw symboliseert de menselijke kant van het goddelijke en laat het goddelijke van zijn menselijke kant zien. Het is opvallend welke kleuren politieke partijen zichzelf geven en toe-eigenen: liberalen blauw, socialisten rood, christen-democraten groen (in België oranje), terwijl ‘de groenen’ rood en groen mengen en graag spreken over een regenboogcoalitie. Ikzelf kan bijvoorbeeld bijna altijd blauwe kleren dragen, maar me eigenlijk rood voelen. Blauw tempert het rood dat in jeugdige overmoed de revolutie predikt, maar dat daarbij het warme geel vergeet. Blauw is een opvallende kleur bij de schilder Marc Chagall (1887-1985), helderblauw als sprankelend water. Chagalls heldere blauw is gelouterd door het grote lijden van het joodse volk en op echtheid beproefd. Daarom beuren zijn schilderijen ons op en zetten aan tot stil verzet. Nooit mag dit weer gebeuren!

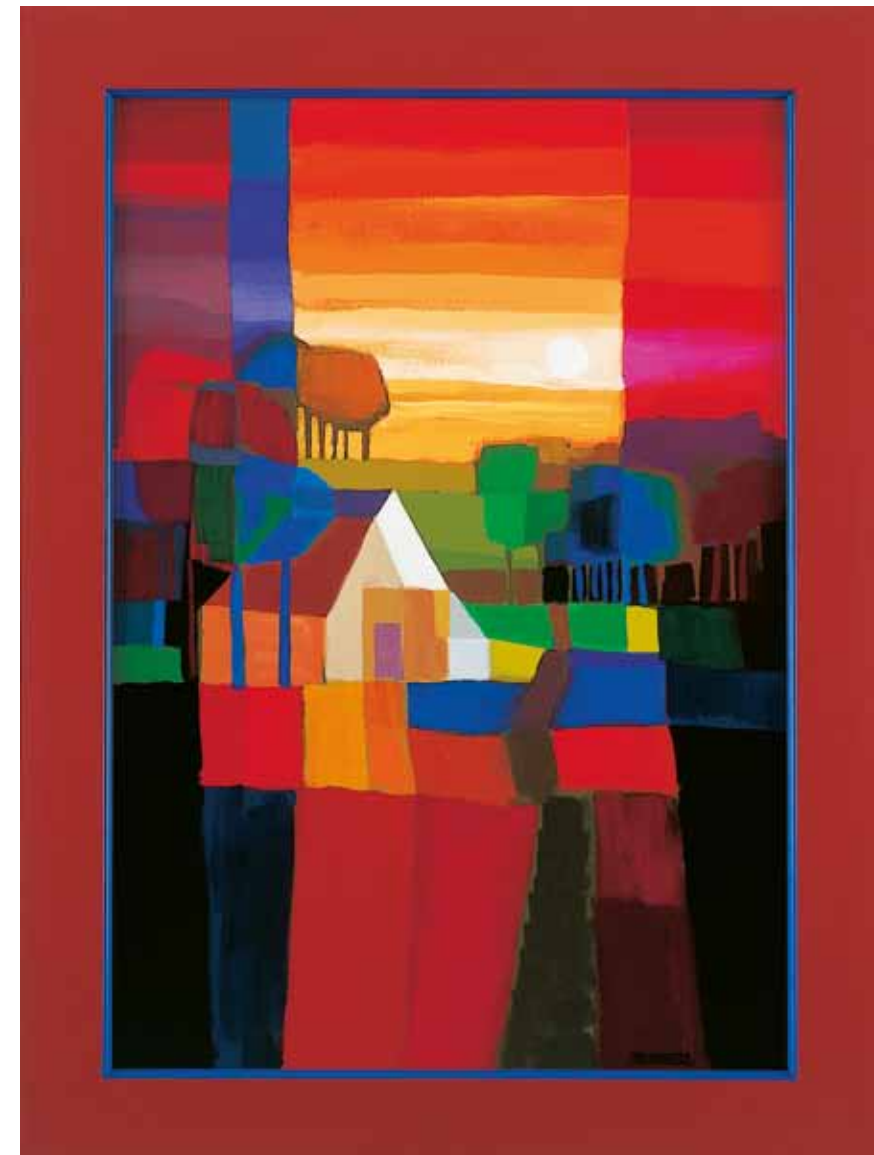

KLEUR BEKENNEN

Een veelkleurige samenleving In de jaren tachtig kwam ik nogal eens in de DDR, het voormalige Oost-Duitsland. Per jaar zag je dat het land achteruitging. De kleur ging eraf, letterlijk. Op het laatst zag je alleen nog maar grauwe en grijze steden, er zat geen kwastje verf meer op de huizen. Waar kleur ontbreekt, worden mensen sikkeneurig, snauwerig en egocentrisch. Vreemd eigenlijk, of toch niet...
Veel mensen in Afrikaanse landen zijn ook arm, maar ze blijven kleurrijk. Hun innerlijke veerkracht wordt uitgedrukt in de kleurige kleren die ze dragen en in de beweeglijkheid van hun dansende lichamen.
Hoe vitaal! Nelson Mandela die het krijtstreepkostuum van aangeharkte diplomaten en politici vervangt door autochtone, vrolijk gekleurde kledij. Een mens vol kleur en innerlijke strijd-lust is Mandela, symbool van kleur, hoop voor een arm werelddeel.

Kleur bekennen We zwalken tussen duister en licht. Daartussenin bevinden zich alle kleuren van de regenboog. Ons wordt gevraagd om steeds opnieuw, in elke situatie, kleur te bekennen. Zoals in een kaartspel: wie geen kleur bekennt, ontregelt het spel. Wie maatschappelijk geen kleur bekennt, maakt in onze westerse landen de kleur wit van de blanke volken tot maat van alle dingen en dan loopt de samenleving ook vast. Een multiculturele of een multi-etnische samenleving zit vol kleurschakeringen. Hierin past niet het bruin van bruinhemden en andere onderaardse partijen die mensen met een andere kleur ontmenselijken. Tenzij we bruin opnieuw leren zien als de kleur van de pij van Franciscus en zijn kornuiten, de kleur van Moeder Aarde die ons draagt en voedt.

De veelkleurige Christus Als er Eén kleur bekende, dan is Hij het wel die alle menselijke kleuren tot leven bracht: Jezus van Nazaret. Het is prachtig om te zien hoe kunstenaars van over de hele wereld deze diepzinnige gedachte begrepen hebben.

In Afrika wordt Hij als zwart ervaren, in Indonesië bruin, in Azië geel. De Roma in Roemenië en omstreken zien in hem een echte zigeuner. En hoe veelzeggend is het niet als Marc Chagall Jezus afbeeldt in een witte joodse gebedsmantel.

Zo is Jezus de verpersoonlijking en de belichaming van de kleurrijke God die zijn licht laat schijnen over alle mensenkinderen.

In Jezus weerkaatst zich dit goddelijke licht en flonkert het als een diamant alle kanten op. Omdat Hij kleur bekende tot de dood erop volgde, werd Hij geliefd kind van de Eeuwige zelf.

HET SCHEPPENDE LANDSCHAP

Stad en land, cultuur en natuur De wereld om ons heen vertoont zich aan ons in landschappen, wij leven in een landschap. Zo is er het natuurlandschap en het stadslandschap.

Het is opmerkelijk dat we spreken over een stádslandschap. Blijkbaar gaat er iets scheef met de cultuur van een stad als er natuur ontbreekt. Cultuur en natuur zijn als broertje en zusje van elkaar, ze hebben elkaar nodig. In de cultuur leren we om de natuur in een beeld te vatten om haar, zoals bij Ton, te zien als een mozaïeklandschap met overdadige kleuren.

Als we de natuur echter te veel onze (denk)beelden opdringen, dan troeft ze ons af en houdt ons fijntjes voor: ‘Denk je nu echt dat je mij in jouw greep kunt krijgen?’

Schéppende kunst is daarom altijd kunst ‘bij benadering’.

De schilder, de beeldhouwer, de dichter en de filmregisseur, ze weten intuïtief dat hun object – dat is datgene (Diegene?) van waaruit men denkt, voelt en handelt – hen altijd vóóruit is.

Het onaffe landschap Meer dan wie ook beseffen kunstenaars dat hun maaksel stukwerk is, onaf, net nog niet is wat men ten diepste voelt en ervaart. Daarmee vertolken zij een levensgevoel waar we allemaal mee worstelen, namelijk om de hunkering en het verlangen naar het Geheim van ons leven éven te mogen ervaren. Het is dit verlangen dat ons gaande houdt en ons uitnodigt om de droom van ‘ooit, eens, misschien!’ niet op te geven. Zoals Vincent van Gogh, toen hij aan zijn broer Theo schreef:

‘Hetzij in figuur, hetzij in landschap, zou ik wel willen uitdrukken niet iets sentimenteels weemoedigs, doch ernstige smart. Enfin ik wil ’t zover brengen dat men zegt van mijn werk: Die man voelt diep, en die man voelt fijn. Ondanks mijn zogenaamde grofheid, begrijpt ge, misschien juist daarom.’

Het innerlijke landschap Mystieke en spirituele schrijvers spreken dikwijls over het innerlijke landschap. Het gaat dan over de binnenkant van ons bestaan en hoe ons innerlijke landschap is ingericht. De kleuren en de landschappen van Ton bestaan daarom ook in onszelf. Soms spat de kleur ervan af, een andere keer worden we tot kalmte en ingetogenheid gemaand. Er is een parallelie tussen het innerlijke en het uiterlijke landschap. Als het binnen in ons, door wat voor oorzaak dan ook, grauw en grijs voelt, dan zullen we buiten ook niet de zon zien schijnen. En omgekeerd: als de televisie of de krant goed nieuws brengt, dan kan het ook in onszelf jubelen. Op de bodem van dat landschap of die innerlijke burcht, zoals Teresa van Avila het uitdrukt, woont de Eeuwige - zo weten de mystici. Dáár wordt ons bestaan aangestuurd, dáár ontvangt het zijn inhoud en zin. Onszelf afstemmen op die innerlijke stem geeft richting aan ons leven; ons landschap komt tot bloei, de wereld wordt een tuin van vrede.

Het gastvrije landschap

Toen ik voor het eerst kennismaakte met Twente en er daarna een tijdje mocht werken, raakte ik al gauw onder de indruk van het licht glooiende Twentse land. Zelden heb ik een landschap als zo uitnodigend en gastvrij ervaren! Net als je denkt dat je het landschap nu wel kent, is er weer een ander facet dat zich aandient: een verscholen boerderij, een verborgen landweggetje, een eeuwenoude boom, een boer die ongestoord zijn gang gaat.

Valse romantiek? Of heeft de hardheid van ons bestaan deze zachte kracht van het gastvrije landschap nodig, zowel innerlijk als uiterlijk?

Ton Schulten balanceert in zijn kunst precies op de rand van romantiek en realisme, zoals Mozart wiens muziek stevast in de galerie te horen is. Ton heeft weet van dood en ellende, hij heeft het aan den lijve ervaren. Maar in zijn gastvrije landschappen schildert hij dit van zich af. Hij maakt er als het ware liturgische landschappen van.

In de kerkelijke liturgie wordt er gezongen en gebeden, gesproken en gespeeld. Het hele menselijke leven trilt erin mee. Maar de richting is: van de roep uit de diepte, 'kyrie-eleïson', naar gloria; van hard naar zacht; van dood naar leven. Gastvrijheid en thuis-komen vormen het hart van de liturgie en het hart van deze wonderlijke schilderijen.

Bomen als vrienden

De mozaïeklandschappen van Ton zijn niet statisch, er zit beweging in. Het mozaïek zit vol dynamiek. Steeds wordt de aandacht naar iets anders getrokken: naar een verdwaalde boerderij, een kerktoren hier en daar.

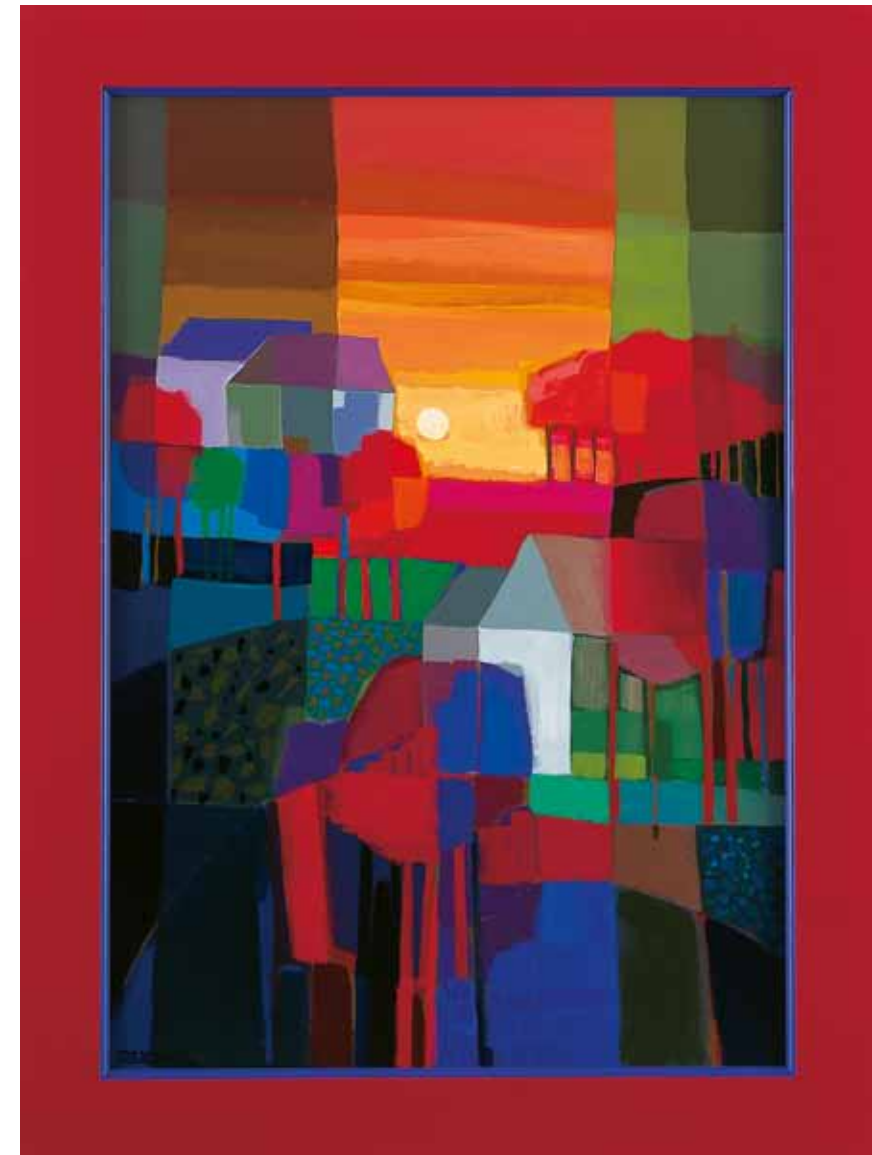
Maar vooral de bomen springen eruit. Als eens Noach in de ark de dieren namen gaf, zo benoemt Ton zijn bomen. Jij bent een rode boom, jij een witte, een blauwe, en jij gaat als een okergele door het leven.

Deze bomen lijken op mensen, het zijn mensen. Het landschap komt tot volle ontplooiing, tot wasdom, door mensen. Zonder hun kleurrijke bijdrage is het leeg en daarom is het logisch dat Ton de bomen een kleur geeft.

Bomen bezitten een grote symbolische waarde. Om de binnenkant van mensen op het spoor te komen laat de psycholoog zijn cliënten bomen tekenen. Is de kruin voldoende uitgerijpt, reiken de wortels diep genoeg?

Ook in de godsdienst speelt de boom een belangrijke rol. Een boom wijst op standvastigheid, op levenswijsheid, op verworteling in vruchtbare aarde, op vriendschap die een leven lang meegaat. 'De Rechtvaardige zal groeien als een palmboom, opschieten als een ceder van de Libanon,' zegt de dichter van Psalm 92.

Al van oudsher is er het gegeven dat het kruis van Christus wordt afgebeeld als een levensboom. Die kale houten paal en dwarsbalk waaraan een mens gemarteld werd, toen en nu, betekenen niet het einde. Kijk, er groeien takken uit, nieuw leven!

JAARGETIJDEN

Herfst

Uitgebloeid
de storm erdoor
bladeren dwarrelen
slierten van mist
natte kilte
herfsttij in ons leven

dan opeens
een straal van de zon
een concert van kleuren
troost voor het oog
er is weer
doorkomen aan

Winter

Ingekraagd
voorovergebogen
snel vooruit
gauw naar huis

snijdende kou
ijs op de rivier

De weerman meldt
een witte deken
over alle grauw
fonkelend geluk

Lente

Het jaar schudt
de winter van zich af
aanzelend nog
de vorst in de grond
de kou in het hart
alles lokt en loopt uit
nog even is het stil
het vasten voorbij
we wagen een nieuwe stap

Zomer

Overvloedig, uitbundig
alle remmen los,
het winterlichaam
gekoesterd in de zon,
alles schittert,
flonkert, de hemel
omarmt de koude plekken.
Zon van gerechtigheid
en liefde,
dring door in onze poriën
verdrijf de angst, maak ons
overvloedig en uitbundig

De troost van de seizoenen Symbolen voor het leven zijn de jaargetijden. Je kunt je thuis voelen in elk jaargetijde, ieder seizoen roept hoogte- en dieptepunten op. Voor sommigen is een gure herfststorm een verademing. Voor anderen is het een tijd waarin 'de blaadjes van de bomen vallen', de depressie slaat toe. De kou van de winter kan troosten en de hete zon in de zomer steken. Niets staat bij voorbaat vast.

De winterlandschappen van Ton vind ik evenzeer troostend als zijn hete landschappen in de zomer. Maar steeds is het een andere troost, wisselend naar onze aard en aanleg. In de zomer lijkt deze troost oneindig, in de winter eindig, in de lente aarzelend, in de herfst melancholiek.

Het is, denk ik, goed dat de troost zoveel kanten kent. De stemmingen van een mens zijn onderhevig aan zoveel invloeden. Een naar bericht in de krant, een kies die opspeelt, een goede vriend die sterft, je eigen leven dat stagneert: dit alles kan ons meer dan droevig maken. Maar daarnaast is er de trouwe inzet van mensen voor rechtvaardigheid en vrede: zij die waakte bij een stervende, de pure eenvoud van gewone mensen. Het leven wordt weer dragelijk.

Zomer en winter, ze kantelen door ons bestaan en mengen zich met lente en herfst om ons staande te houden. Gaat het er niet om dat we al die 'jaargetijden' doorvoelen en doorleven? Dat ze bij elkaar horen en niet los verkrijgbaar zijn?

In de schilderijen van Ton trekken de jaargetijden van ons leven aan ons voorbij. Ze hechten aan onze ziel en verblijden de dag.

Onze levensfasen We kunnen de jaargetijden ook zien als levensfasen. De lente verbeeldt onze jonge jaren, de zomer onze bloeitijd, in de herfst begint het verval en in de winter sterven we.

In plaats van stemmingen en belevingen worden het nu periodes in ons leven. Daar zit iets onverbiddeijks in, iets dwingend.

Je komt er niet onderuit, zo gaat je leven nu eenmaal: opgaan, blinken en verzinken. Je hebt er geen greep op, het overkomt je, er is niets tegen in te brengen.

Deze waarheden kunnen een mens cynisch maken, ik maak dat vaak mee. Cynisch word je als het gevoel postvat dat jouw leven zich buiten jezelf afspeelt, dat je geleefd wordt door externe, ongrijpbare factoren.

Cynisme is de grote tegenspeler van troost. Troost geeft balsem aan de ziel, cynisme produceert bitterheid die ons dikwijls ingewreven wordt met woorden. Kunst geeft troost en is een aanklacht tegen cynisme en nihilisme.

Een schilderij van Ton, een cantate van Bach of een lied van Andrea Bocelli richt meer uit dan onze eindeloze woordenstromen, hoe goedbedoeld ook.

Kunst liegt niet, woorden dikwijls wel.

Levenskunst Het is onverbiddelijk, we kunnen onze levensfasen niet ontlopen. Hoe kunnen we dit harde gegeven ten goede keren en niet laten uitmonden in cynisme en bitterheid? Dat vereist levenskunst. En hoe verkrijg je die?

Wat zou het toch fantastisch zijn om in onze jonge jaren nog niet de zwaarte van het dagelijkse bestaan te hoeven voelen! Stel je voor dat het ons zou lukken om bij het ouder worden toch de spontaneiteit van het kind te behouden. Soms gebeurt dat, ze zijn er, ik ken ze. Deze mensen zijn het kloppende ritme in de muziek van ons leven. Waarom? Omdat hun levenskern onaangetast is gebleven. O zeker, de trieste kleuren en klanken zijn hen niet bespaard gebleven, soms verdronken ook zij bijna. Maar ze zijn blijven vertrouwen op die kleine witte plek in Tons schilderijen, in dat Geheim dat meereisde in hun leven. Ik noem hen graag de gelouterden. Ze zijn een zegen in de vier jaargetijden van anderen, omdat ze het kind in zichzelf niet verloochend hebben.

‘Worden als een kind’ (Matteüs, 18, 3), het pure en echte in jezelf niet verkwanselen. Ja, dat is levenskunst.

Afscheid nemen In ieders leven spelen dood en afscheid nemen een belangrijke rol. Groot leed trok ook door het leven van Ton en zijn vrouw Ank. Als hij er spaarzaam over vertelt, krimpt hij nog ineem en schiet vol tranen.

Tijdens een vakantie gebeurt het onvoorstelbare: een autorit eindigt in een fataal ongeluk. Ank en Ton raken zwaargewond en een vriend komt om het leven. In het ziekenhuisbed krijgt Ton een ingrijpende ervaring die zijn leven voortaan zal beïnvloeden. Daar, aan de grens van het leven, 'ziet' hij de prachtigste kleuren en 'hoort' hij de mooiste muziek. Het wordt de toegang tot iets nieuws, datgene wat áchter zat, wordt nu de voorkant. 'Dát moet ik zoeken, van daaruit wil ik zoeken, schilderen en leven. Die kleuren die ik toen gezien heb, de visioenen die toen langs me trokken, die wil ik op het doek, die zal ik blijven zoeken tot ik ze gevonden heb.' Het witte vierkantje in Tons schilderijen wordt als het ware het doorgeefluik van deze inspiratie, een glimp van de overzijde. Het gaat slechts om een glimp, de echte kleuren en de echte tonen liggen nog verborgen. Het op zoek zijn hiernaar wordt de drijfveer van ons leven. In het besef echter dat al ons doen en laten stukwerk zal blijven, onaf, bij benadering, maar wél vol hoop en reikhalzend naar nieuwe verten.

Eens zullen alle kleuren schitteren bij daglicht en zien wij van aangezicht tot aangezicht.

The image is a highly abstract and colorful painting. It features a dense composition of various shapes and colors, including red, blue, green, yellow, orange, and purple. The overall style is reminiscent of a collage or a patchwork of different elements. In the center, there is a small, white, house-like structure with a dark roof. To the left, there are several rounded, tree-like shapes in various colors. The background is a mix of dark and light tones, creating a sense of depth and texture. The text "LEVEN VANUIT DE VERWONDERING" is written in white, uppercase letters in the upper right quadrant of the image.

LEVEN VANUIT DE VERWONDERING

Hartstocht Als we na de eerste overrompeling van een kunstwerk ons verder verdiepen in het oeuvre van een kunstenaar, komt er een moment dat je denkt: nu heb ik het wel gezien, nu weet ik het wel, ik ga maar weer eens een deur verder. Zoals mensen ook bijbelverhalen van zich afschudden, of rituelen en symbolen: dat weet ik nu allemaal wel, die overbekende verhalen en religieuze gewoontes. Onze tijd wordt gekenmerkt door het achter zich laten, door afstand nemen van de traditie. We willen níeuwe dingen en gaan op zoek naar spannende en onbekende dimensies, van 'star wars' tot 'big brother'. Dáár valt tenminste iets te beleven! Vluchtigheid en kortstondigheid, eendimensionaliteit en waan van de dag bepalen het geestelijk klimaat. Wat lijkt te ontbreken is de hartstocht, de discipline. Je tanden ergens inzetten, iets net zo lang bekloppen tot je het doorhebt. Net zo lang naar iets zoeken tot je wellicht zélf iets vindt in plaats van dat je het krijgt aangereikt van een ander. Doorzetten, afzien, tot het uiterste gaan, een innerlijke aandrang volgen, onontkoombaar. Zo werken zoekende mensen. Deze monotonie van de hartstocht schenkt liefde en vreugde en voert ons voorbij de oppervlakte van het bestaan.

Stilte Rumoer, lawaai en drukte gonzen om ons heen. Vooral in stedelijk gebied. Wie een stap buiten de deur waagt, wordt overspoeld door het drukke verkeer of verliest zichzelf in een krioelende mensenmassa. Stilte, rust en ruimte worden steeds schaarser. O, denk niet dat ik een dromerige en wereldvreemde asceet ben. Ik houd van de stad, de spanning, de trilling, de doorgaande stroom, de glamour én de verwaarloosde achterkant. Het is alles zo paradoxaal!

Maar toch voel ik en ervaar ik dat hetgeen buiten ons gebeurt, zijn weerslag heeft op binnen. We worden opgejaagde en rusteloze mensen die in cirkeltjes om zichzelf heen rennen. In plaats van te leven vanuit onze ziel, lopen we ermee onder de arm. Langzaam wordt onze bestaanskern uitgehold, de stilte in onszelf verdwijnt. Als we diep in ons dat stille vertrekpunt gaan missen, slaan we op hol. We leven aan God voorbij en onze inzet voor de medemens in nood wordt krampachtig.

De schilderijen van Ton kunnen we beschouwen als rustpunten in ons dagelijks leven. Ze nodigen ons uit om het stille landschap van het eigen innerlijk binnen te treden, zoals we tot rust komen tijdens een mooie wandeling in het Springendal bij Ootmarsum. Als we deze stilte leren zien als leeftocht voor onderweg, kunnen we misschien ontkomen aan de omklemming van chaos en rumoer.

*Stilte kan de chaos breken,
leert ons om het échte smeken,
kleuren dalen in het hart,
helen menselijke smart.*

Vreugde Wie zou ik zijn als ik alleen maar kon huilen, als slechts tranen mij overspoelden? O, er is zoveel reden voor te bedenken om je daaraan over te geven. Er worden zoveel wonden geslagen in een mensenleven, dichtbij en ver weg, persoonlijk en maatschappelijk. De aarde beeft en een paar seconden later zijn er tienduizenden doden. Je hoort van de dokter dat je ongeneeslijk ziek bent, je bestaan wankelt, je valt in een peilloos diep gat. Vreugde? En toch! Ik kan niet anders zeggen dan 'en toch!'. Ik leef op dat 'en toch'. Ik heb geen antwoorden en ik hoef ook geen antwoorden. Ik heb alleen maar vertrouwen, en soms dat niet eens. Er is 'Iets of Iemand' die mij dat vertrouwen geeft en het ook steeds opnieuw op de proef stelt. Dan breekt het me bij de handen af. Als ik weer overeind krabbel, ervaar ik het als een geschenk, een gift van genade die ik krijg aangeboden door Degene die mij liefheeft. Vanuit mijn opvoeding en in mijn beleving is dat een concreet mens, Jezus. Ik wil niet met Hem te koop lopen, maar ik ontkom er niet aan om Hem soms mijn liefde te verklaren. Dat 'en toch' overkomt me als ik de schilderijen hun werk aan mij laat doen. Het kille leven stroomt vol met warmte en vreugde. Deze vreugde grijpt me vanbinnen aan. Vreugde. Tomeloze vreugde. Niet ter zijde van het tranendal, maar er middenin. Is dat vol te houden? Bid op stille momenten dat het mag gebeuren, steeds opnieuw. Dat de kleuren onze huizen mogen vullen en mogen geuren in onze harten. Zodat eens de vreugde over ons bestaan ten volle geleefd kan worden.

KORTE LEVENSSCHETS VAN
TON SCHULTEN EN JURJEN BEUMER

Ton Schulten (Ootmarsum, 1938) Na het beëindigen van zijn carrière als reclameontwerper maakte Ton Schulten een periode door waarin hij schilderij- en schiep met doorgaans geometrische vormen. Dit werd gevolgd door grote schilderijen van weelderige tuinen vol kleurrijke bloemenvelden. Na een ernstig auto ongeluk in 1992 ontdekte hij het landschap. In een volstrekt eigen handschrift ging hij kleurige, eigentijdse landschapsmozaïeken schilderen. Opvallend in alle periodes die Ton Schulten heeft doorgemaakt, is zijn intensieve gebruik van het koloriet. Zijn kleurengamma is kenmerkend voor zijn stijl, net als de brede banen waaruit hij zijn landschapsimpresies, geïnspireerd op het Twentse landschap, opbouwt. De Duitse kunstcriticus Hartmut Rau gaf de unieke stijl van Ton Schulten tijdens een grote solo expositie in een museum in Berlijn een eigen benaming: 'Het Consensisme'. Ton Schulten is de grondlegger van deze geheel nieuwe kunststroming binnen de schilderkunst. Naast de expositie in Berlijn is zijn werk tentoongesteld in vele landen in Europa en in de USA. De kunststroming 'Consensisme' is de artistieke verwezenlijking van vrede en harmonie door middel van kleuren en lijnen. De mystiek van een andere wereld staat centraal.

In samenwerking met zijn goede vriend Willem Wilmink zijn twee bijzondere boeken gemaakt. Zijn werk wordt permanent geëxposeerd in Chez-Moi Ton Schulten Galerie International te Ootmarsum. Bovendien is daar sinds 2013 het nieuwe Museum Ton Schulten geopend alwaar zijn totale oeuvre te zien is.

Jurjen J. Beumer (Hoogeveen, 1947) Na zijn studie theologie aan de Universiteit van Amsterdam in de eerste helft van de zeventiger jaren, begon hij in 1975 zijn kerkelijke loopbaan in het Twentse Oldenzaal. Van 1980 - 1986 was hij als pastor werkzaam bij een oecumenische basisgemeente in Beverwijk. De maatschappelijke betrokkenheid van de kerk op de samenleving bleef hem ook in Haarlem boeien, waar hij vanaf 1986 diaconaal predikant is. In Haarlem ontwikkelde hij samen met anderen het Oecumenisch Diaconaal Centrum STEM IN DE STAD (www.stemindestad.nl). In 1993 promoveerde Jurjen Beumer aan de RU te Leiden op een proefschrift waarin het belang van spiritualiteit en mystiek voor het maatschappelijk handelen centraal staat. Deze thematiek komt ook aan de orde in een reeks van publicaties die hij sindsdien schreef. Hieronder volgen enkele titels:

- Onrustig zoeken naar God. De spiritualiteit van Henri Nouwen, Tielt (Lannoo) 1996, 4de druk 2007. Vertalingen in het Engels, Duits, Frans, Spaans, Italiaans, Zweeds en Fins.
- De langste reis is de reis naar binnen. Het politiek-mystieke leven van Dag Hammarskjöld, Baarn 1997 (Ten Have), 5de herziene druk in 2007. Vertaling in het Zweeds.
- Reikhalzend. Spiritualiteit uit het hart van de stad, Baarn (Ten Have) 1999.
- De spiritualiteit van het gewone leven. Over veerkracht, Kampen (Ten Have) 2005.
- Heeft de regen een vader? Mijmeringen over God, mens en wereld, Kampen (Ten Have) 2007.
- Bidden. Het meest intieme gesprek, Kampen (Ten Have) 2008, 2de druk 2009.
- Godzoekers. Van Benedictus tot Oosterhuis. Met foto's van Stijn Rademaker. Kampen (Ten Have) 2010, 2de druk 2010.
- Recht uit het hart. Gebeden, gedachten, gedichten, Gorinchem (Narratio), 2012.

Literatuuroppgave

- A. Biesinger, G. Braun, *Gott in Farben sehen. Die symbolische und religiöse Bedeutung der Farben*, Kösel Verlag, München 1995
- H. Düchting, *Wassily Kandinsky (1866-1944). Revolutie in de schilderkunst*, Librero Nederland, Hedel 1999
- K. Göinga, Ton Schulten, *schilder van het landschapsmozaïek. Ontmoeting met een bevolgen colorist*, Het Spectrum, Utrecht 1997
- H. Nouwen, *In het huis van de Heer. Bidden met iconen*, Lannoo, Tiel 1997
- I. Riedel, *Farben in Religion, Gesellschaft, Kunst und Psychotherapie*, Kreuz Verlag, Stuttgart 1985
- I.F. Walther en R. Metzger, *Chagall 1887-1985. Schilderkunst als poëzie*, Librero Nederland, Hedel 1999

Herkomst van de citaten

- In 1.4. uit: 'gedicht van Pablo Neruda'
- In 2.3. uit: *Dag Hammarskjöld, Merkstenen*, Nijmegen 1983, blz.90
- In 3.3. uit: *Düchting, a.w.*, blz.17
- In 3.5. uit: A. Wessels, 'Een soort bijbel', *Vincent van Gogh als evangelist*, Baarn 1990, blz. 123
- In 5.2. uit: *Vincent van Gogh. Een leven in brieven*, Amsterdam 1988, blz.123

Nuttige adressen

- *Chez Moi Ton Schulten, Galerie International, Marktstraat 4/Gasthuisstraat 3-5, Ootmarsum, telefoon: 0541-291760, fax: 0541-291326, postadres: Postbus 10 7630 AA Ootmarsum email: info@tonschulden.nl - www.tonschulden.nl*
- *Museum Ton Schulten, Kerkplein 16-17 Ootmarsum, telefoon: 0541-291763, fax 0541-291326*

Lijst van de schilderijen

Galerie Ton Schulten	7	Midzomer, 1996, 140 x 140 cm	37
De dag breekt aan..., 1999, 180 x 200 cm	8-9-11	Compositie van huizen met blauwe bomen, 1996, 72 x 112 cm	39
De zon breekt door..., 1996, 180 x 200 cm	13	Mozaïekstad, 1998, 46 x 146 cm	40-41-43
Landweg bij Ootmarsum, 1998, 72 x 52 cm	15	Witte hoeve, 1999, 118 x 88 cm	45
Uitzicht op weideveld, 1999, 120 x 200 cm	17	Ochtendglorien, 1999, 120 x 200 cm	48-49-51
Wit venster, 1996, 72 x 92 cm	18-19-21	Winterlandschap januari, 1997, 155 x 135 cm	53
Ton Schulten	23	Stilte, 1999, 188 x 88 cm	57
Verstild sneeuwlandschap, 1997, 155 x 135 cm	25	Zomer II, 1999, 118 x 88 cm	59
Op weg, 1999, 140 x 140 cm	26-27-29	Winterlandschap, 1995, 155 x 135 cm	60-61-65
Zonovergoten I, 1999, 72 x 50 cm	31	Bloesemboom, 1996, 70 x 50 cm	69
Koolzaadveld II, 1998, 67 x 87 cm	33	Rode bomen, 1997, 72 x 92 cm	70-71-73
Landschapscompositie, 1993, 140 x 140 cm	35	Aan de groene weide, 1999, 182 x 200 cm	75
		Mozaïekstad, 1996, 88 x 118 cm	77